

GAZ LAMBASI

Yıllar sonra tesadüfen elektrik kesintisi üzerine getirilen gaz lambası önünde yeniden yazmaya başladım.

Birden gaz lambası çocukluk yıllarımda yazdığımı sildiğimiz defterli günlere döndüm. Ufacık kalmış adeta avucuma sığmayan kurşun kalemle, sert mi sert silgi arasında silinen yazılar defterin üzerine yansıyan lamba ışığında kalemi ve kocaman gölgesini hatırladım. Yana yana bugünlere geldik demek.

Gaz lambası ışığının asaleti şimdi yeniden keşfediyorum. Sönecek diye korktuğumuz aslında karanlığın korkusuyla ışığına nefesimizi dahi veremediğimiz uzaklıkta yazarken küçücük dünyamızda nelerin peşindeydik. Şimdi hatırlayamıyorum ama gaz lambası ışığına bakınca gözlerimizi koca bir ışığın aldığı yazıya bulanık yazıları gün gibi hatırlıyorum.

Gaz lambasının etrafına ışık saçarken dibine duyduğumuz bir atasözüne bağlar geçerdik. Lambanın nasıl yandığına dair tecessüssümüz yoktu. Onun sabit durması temek kaygımızdı. Gaz lambası, kağıt, kalem, silgi ve ben nasıl ayrılması üçlü oluşturduk karanlıklar ortasında daracık odalarda yere uzanmış çalışırken.

Gaz lambası en kıymetli gereç olduğu için duvarın en güzel yerinde asılı dururdu. Altı ve cam işlemeli örtüyle kaplı olurdu. Lambanın yanında mutlaka kibrit olurdu. Kibrit olmazsa lamba neye yarardı. Kibriti de usulüne göre çakılacak ve yakılacaktı. Aksi halde böyle israf olurdu. Hele birde biterse , gaz lambası en lüksünden olmuş neye yarar. Karanlık çökünce kibrit nerde bulunmazdı hiçbir zaman. Bu ikili hayatta olmazsa olmaz ne ikililer öğretti insana. (Mesela insanın yalnız olmayacağını , yalnızlığın Allah'a mahsus olduğunu, duyguların iki insanın bir arada olunca kelimelere veya konuşmaya dönüştüğünü) gibi.

Işık gidince işte böyle bir gaz lambasını hatırladım. Hani şu zarif narin boynu lale endamlı isli şey. Altında ince belli gaz haznesi. Haznede gaza batarak yanan ham pamuktan fitili. Fitilin içinden geçtiği tırtıklı yuvarlak ışık şiddeti ayarlama mekanizması takılı bombeli sarı tenekeden mamul beki. Yukarıdan gelsin diye ışık hep baş tacı, ince tellerle asılır duvarlara , direklere. Aydınlığı artırsın diye ince bele sıkıca dolanmış tellere tutturulmuş yuvarlak ayna. Yarım yamalak ala karanlıkta saçılan loş ışık. Asılı bulunduğu kısmın alt tarafını aydınlatmazdı. Yani mum dibini ısıtmaz gibi.

Köy odalarında, yapılan sohbetlerde lambanın kör ışığı altında oturup konuşanı ve sesini tanıımıyorsanız kim olduğunu tanımak için ya onu pür dikkat dinler ya da çalışırken konuşulanları anlamaz kaçırdınız. Bu bölümde kalan her ne ise karanlık gölgede kalmış hemen hemen seçilmeyen tanınmayan şeyler gibi dururdu. Fark edilmezdi konuşanın kızaran yüzü , mimikleri ve jestleri.

Yakılma süresince gittikçe islenen fanusu karanlığı biteviye artırır koyulaştırır. Havalandırma az olursa, ortamı bir yarım yanmış gaz kokusu sarardı. Sinsi sinsi, usulca. Saman damlara yakın olur, yangın çıkar yanar ev ocak. Kaç ocak söndü bilinmez.

Her gün lamba camı temizlenirdi itina ile kapı önlerinde. Yazları yorgun argın tarladan bahçeden gelene iş. Bir taraftan sokulup öbür uçtan çekilir usul usul mendil veya bezi. Kışın içine doldurulan kar taneleri ile arındırılırdı isinden. Ardından tüy bırakmayan bez antrenmanları yapılır nazik narin usulce.

Yaramazlık mı yoksa bilgi eksikliği mi fanusun üzerinden bakmaya çalışınca yanan saçlarımız kirpiklerimiz, tenimiz. Bazen de dağlın öğrenmeye çalışırken kerrat cetvelini, yazarken yüze kadar; çok yaktım saçlarımı. Boğazımıza kaçan yarım yanmış gaz ve kokusu cabası. Bazen ıslattığım elimin suyunu silkerek çatlattım lamba camını. Bilmezdin ısı farkının çamı kırdığını, yağmurun ılık havada yağdığını.

En çok akşamüzerleri kırılıp çatlayınca camı muhtaç olunur kara tenek isimli gaz idaresine.

İsli gölge oyunları oynardık duvara karşı. Düşen gölgelerimizi dev sanırdık güçlü kuvvetli. Ellerimizi parmaklarımızı şekilden şekle sokarak, oynatarak duvarda yarıştırdık birbirimizle. Kazadan gelen insanlar iple boğazlarına asarlardı bu kıymetli şeyi , ilkokul öğrencilerinin silgi kalem asmaları gibi.

Ama bildiğim şu ki ; insan karanlığa karşı lamba yakarak aydınlığa ulaşıyor. lamba ışığının titrek gözleri altında göz ve beyin bir noktaya odaklanarak zihin daha çok toparlanıyor. Yazar çizerler lamba ışığının insanı soyutlayışı sihirli ablukası anlaşılır gibi değil. Eskileri, onun ışığında ciltler dolusu yazışlarında şimdi çözülüyor beynimde.

Eskiden lambayı aynanın önüne koyarak ışığı kat kat fazlalaştırırdık. Bilirdik ki aynaya yansıyan lamba ışığı çoğaldıkça çoğalır. En ufacık hava hareketleri oluşturduğu hava akışının lamba ışığını titrettiğini bildiğimizden üzerine titrerdik. Onu taşıırken gösterdiğimiz sakinliğin hayatta da işe yarandığını gördük.

Öğrenirken öğrenmeyi kolaylaştırmış mıdır gaz lambası ışığı ?Şimdi zor öğreniyoruz ya! Beklide saygıyı, sevgiyi öğretti bize öğretmenlerimiz gaz lambası ışığı altında verdiği ödevleri

yaparken. İleriki yaşlarda aslında insan kalbinin de lamba ışığı gibi zarif olduğunu , titrek ve ürkek olduğunu , insanlardan hemencecik etkilendiğini anlar olduk.

Gaz lambası insana dost. Karanlıklarını hücumunu enerjisiyle yeniyor gücü yettiğinde. Velhasıl gaz lambası hayatı öğretti. Hayatı onun ışığında öğrenen öğrenen yetiştik. Hakkını hiçbir zaman ödeşemeyiz

Ahmet NARİNOĞLU